

Til NVE

Ålesund 23.09.2019

Ålesund-Sunnmøre Turistforening (ÅST) er fylkets største friluftsansjon med 8000 medlemmer. Vi har 13 hytter på Sunnmøre og i Tafjordfjella, og har hele Sunnmøre som nedslagsfelt. Bevaring av natur og arenaer for friluftsliv er en av DNTs viktigste saker.

Innledning

Det internasjonale naturpanelets tilstandsrapport konkluderte i vår med at tap av naturmangfold er økende og vil ha alvorlige konsekvenser for menneskene verden rundt. Miljødirektoratet trekker fram 5 hovedpunkt fra rapporten, der vi særlig biter oss merke i det tredje¹:

- Det er nødvendig å fjerne skadelige subsidier, minimere materialutvinning og avfall, og vi trenger å styrke sertifiseringer som sikrer etisk og bærekraftig produksjon.

I Norge er arealinngrep hovedårsaken til tap av biologisk mangfold.

I første halvdel av 1900-tallet blei mange av våre flotteste elver og innsjøer utbygd uten særlig omtanke for naturen, ved store reguleringer og etter «takrenneprinsippet». Vannkrafta blei brukt til å bygge opp landet fra å være et av Europas fattigste, til å gi oss den velstanden vi har i dag. I dag blir nye vannkraftverk i dag bygget langt mer skånsomt enn tidligere av hensyn til miljøet.

Vindkraft er nytt i Norge, og blir i dag bygget ut like hensynsløst som vi bygde ut vannkraften for hundre år siden. Denne gangen kan vi heller ikke argumentere med at vi skal bygge oss ut av fattigdom, og klimaeffekten virker å være begrenset da man selv ved massiv utbygging av landbasert vindkraft i Norge bare dekker en ørliten del av Europas kraftbehov.

Generelt om området

I forhold til indre delene av Sunnmøre og Nordfjord er Ytre Søre Sunnmøre småkupert. Det vil derimot ikke si at det er flatt, men at det er mye bølgende terreng mellom 300 og 600 moh. Jordsmonnet i det aktuelle området er i all hovedsak fuktig og vått. Vi bruker omtalen myr, uten å spesifisere nærmere. Myr er ikke nødvendigvis så attraktivt for friluftslivet da stiene i myra ofte bli gjørmete og lite attraktive å gå. Vi har derfor ikke vektlagt i stor grad hvor mye bruk det er av området. Myr er en viktig naturtype som vi skal ha minst mulig inngrep i².

¹ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2019/mai-2019/naturpanelet-akselererende-og-alvorlig-utvikling-for-naturen/>

² https://www.sabima.no/trua-natur/myr/?fbclid=IwAR0GY9KZzSNFcR808DBLYEJclw_QOGfc4_ZZjreBRTuULR_e2k5uZxE1hIA

Vi har tatt for oss og vurdert 5 områder innenfor det som er lagt ut i Nasjonal ramme for vindkraft i Sunnmøre og Nordfjord. Dette er de største sammenhengende områdene som vi ser på som mest truet av utbygging. Det betyr ikke at områder som vi ikke har nevnt her, nødvendigvis egner seg bedre i våre øyne.

1. Fjellområdet mellom Syvde og Rovde/Velsvik:

Området er delt i to av de bratte nordsidene av Trollkoppeshornet, Storhornet og Skoratinden. Det høyeste aktuelt område for utbygging ligger omtrent mellom 600 og 900 moh. I alle retninger er det bratte opptak som gjør at ingen av dagens veier opp mot området kan brukes til frakt av turbiner. Nye tilkomstveier vil kreve store veiskjæringer som vil gi sår i landskapet. Tilkomstveier til turbinene vil også forandre landskapet i disse områdene helt. Evt. utbygging i dette området vil redusere et av de største INON-områda³(1-3 km.) på søre Sunnmøre til bare noen flekker i utkantene av området.

I 2014 blei det avslått å gi konsesjon til Brandefjellet kraftverk i elva Kvitla, rett øst for Syvde. I vedtaket den gang har NVE lagt vekt på at en utbygging av Brandefjellet kraftverk vil medføre negative konsekvenser av vesentlig betydning for landskap og friluftsliv. *NVE mener at de synlige fossene i Bruelva og Årdalselva vil miste sin inntryksstyrke, ved en utbygging av prosjektet, og redusere opplevelsesverdien i et stort landskapsrom. Slipp av minstevannføring vil ikke være tilstrekkelig som avbøtende tiltak. En lang åpen kanal i høyfjellet vil i tillegg være svært skjemmende for friluftslivet.* Ulemper for biologisk mangfold og samlet belastning har også vært viktige problemstillinger i NVEs vurdering⁴.

Bilde nr. 1: Utsikt over Myrkevatnet/Skoravatnet mot Storhornet og Trollekoppeshornet. Foto Arnt Flatmo

³ <http://inonkart.miljodirektoratet.no/inon/kart>

⁴ <http://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201102452/1225949>

Brudevollsdalen, der denne utbygginga i sin tid var aktuell, ligger innafor området som i dag er aktuelt for vindkraft. En eventuell utbygging av vindkraftverk her vil ha langt alvorligere inngrep i landskapet enn Brandefjellet kraftverk ville hatt, selv om vannet i Kvitla vil renne som før.

Dyre- og plantelivet i området har vi ikke kartlagt. Det er bestander av både lirype og fjellrype, som begge er rødlista, og det er også relativt vanlig å se både havørn og kongeørn i området.

Bilde nr. 2: Utsikt mot Rovde fra Laupsnipa. Foto Arnt Flatmo

Det lavereliggende området sør for Rovde og Velsvik ligger mellom 100 og 400 moh. er mer prega av myr, lyng og småskog. Her er det også dyrkningsfelt/innmark, og området blir mye brukt til jakt. Det vil kreve mye graving, og store omveltninger i jordmassene for å etablere vindkraftverk her, og landskapet vil ikke bli til å kjenne igjen. Dette er ikke bare det aller nærmeste turområdet til befolkninga på Rovde og Velsvik, men det er også det eneste turområdet tilgjengelig uten å forflytte seg med bil.

Området er regulert som friluftsområde⁵.

I nasjonal ramme for vindkraft er området beskrevet slik: ALTERNATIVE AVGRENSNINGER På grunn av krevende topografi kan det vurderes å flytte den østlige grensen enda lenger vestover (Figur 69)⁶.

På bakgrunn av dette mener vi at området mellom Syvde og Rovde/ Velsvik er uegnet til produksjon av vindkraft med de naturinngrepa det før med seg i dag. I forbindelse med

⁵ <https://kart.gislink.no/kart/?viewer=kart>

⁶ http://publikasjoner.nve.no/rapport/2019/rapport2019_12.pdf. S154

Brandefjellet kraftverk blei det gjort en vurdering av landskapet som også kan gjøres gjeldende for vindkraft. Det er allerede vurdert å ta området ut av nasjonal ramme på grunn av krevende topografi, og vi ber om at det blir gjort alvor av dette.

2. Fjellområdet nord og sør for Almklovdalen. Hellebustfjella og Dua

I grenseområdet mellom Nordfjord og Sunnmøre finner vi det største sammenhengende arealet i område Sunnmøre og Nordfjord. Det er en relativ lett tilkomst til området fra Lefdal på sørsiden, og fra Almklovdalen på nordsiden. Området er som er aktuelt ligger omtrent mellom 300 og 800 moh. Tregrensa i området er omtrent på 400 moh.

Sørvest for Almklovsætra mot Breidheida, Hornet og Grynnevatnet er det myrlendt terreng. Tverrelva har et naturlig løp gjennom myra. Vest for Fossevatna forandrer landskapet karakter fra myrlendt til småkupert. Terrenget her går konstant opp og ned i bratte knauser med en høydeforskjell stort sett mellom 20 og 80 meter. Terrenget fremstår mer kupert i virkeligheten enn på kartet.

Bilde nr. 3: Fra Krokvatnet retning sørvest. Hornelen bakerst.

Resultatet av utbygging i terreng med lignende kupert landskap har vi sett eksempel på flere andre steder i landet. Tellneset, Midtfjellet og Roan er alle områder med forholdsvis småkupert terreng, og utbyggingen her har gjort uopprettelig skade på området med skarpe veiskjæringer, mye planering og sprenging.

Bilde nr. 4: Området mellom Dua og Tverrfjellet er inne i nasjonal ramme. Slivatnet og veien nede til venstre.

Lengst nord i omtalte område ligger Helgehornvatnet naturreservat. Akkurat naturreservatets grenser er tatt ut, men ikke området rundt. For å bevare helheten til et område, og med buffersone til naturreservatet bør i hvert fall fjellet mellom Eidevatnet og Helgehornet ut av planen.

Områdets høyeste fjell som Tverrfjellet og Dua ligger også innenfor området. Dette er markante fjellrygger der evt. vindturbiner vil rage høyt. Samtidig er ryggene såpass kuperte at tilkomstveier til turbinene vil rasere fjellryggene helt. Hellebustfjella, nord for Almklov består av mye myrgrunn, akkurat som det lavere området på sørsiden av dalen. Mye utgraving av biomasse, samt påfylling av annen løsmasse vil være veldig skjemmende for landskapet.

Bilde nr. 5: Fra Tverrfjellet mot Hellebustfjella. Bildet er tatt retning nord.

Bilde nr. 6: Utsikt mot Dua fra Tverrfjellet. Det lavereliggende myrpartiet sees godt.

I 2014 blei det søkt om utbygging av Kasseelva kraftverk, sør for Duestøylen i Almklovdalen. Det var to aktuelle alternativ. Alternativ B, med mindre inngrep i landskapet, blei godkjent⁷. En vindkraftutbygging i dette området vil ha mye større inngrep i landskapet enn alternativ A i Kasseelva ville hatt. Det aller meste av området er innenfor INON (1-3 km.) Hele området vil forsvinne som INON, og miste sin betydning ved en utbygging.

Dyre- og plantelivet i området har vi ikke kartlagt grundig. Det er forekomst av Flatsaltlav ved Kasseelva, like utenfor området. Kasseelvas nedslagsfelt er ikke omfattet av myke eksklusjoner, og ligger innenfor området aktuelt for utbygging. Lirype og fjellrype finnes i området, og ung kongeørn blei observert på befaring.

Området er regulert som friluftsområde.

På bakgrunn av dette mener vi at området rundt Almklovdalen, Kjølsdalen og Lefdal, samt Hellebustfjella og Helgehornsvatnet, er uegnet til produksjon av vindkraft med de naturinngrepa det før med seg i dag. I forbindelse med utbygging av Kasseelva blei det gjort en vurdering av landskapet som delvis også kan gjøres gjeldende for vindkraft. Vi ber derfor om at dette området tas ut av nasjonal ramme for vindkraft.

---

⁷ <https://www.nve.no/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=5427&type=V-1>

3. Nystøylhornet

Et av de mest spektakulære og populære turmåla i Vanylven er Nystøylhornet (600 moh.) sør for Åram. Særlig er stien fra veien i Sandviksdalen mye brukt, og denne veien mellom Sørbrandal og Hakallestranda er også et fint turmål i seg selv.

Sandviksdalen har et stort sammenhengende område av naturtypen kystlynghei av nasjonal verdi. Denne går opp til ca. 400 moh. opp mot Nystøylhornet, men går på begge sider av dalen til lia sørøst for Hammaren.

Bilde nr. 7: Nystøylhornet sett fra Drageskaret.

Bilde nr. 8: Opp mot Nystøylhornet fra Sandvikdalen

Området er regulert som friluftsområde.

En så stor forekomst av naturtypen kystlynghei, samt Nystøylhornets popularitet som turmål og utsiktspunkt gjør at dette området bør tas ut av nasjonal ramme for vindkraft.

4. Hareidlandet

Hareidlandet med Hareid og Ulstein kommune er folkerik i forhold til andre områder på Sunnmøre og i Nordfjord som ligger innenfor det som er satt av i nasjonal ramme. Til sammen bor det over 13000 på øya, hvor de fleste må vurderes som potensielle brukere av naturen. Grimstadvatnet og Snipsøyrvatnet er viktige fuglefredningsområder i ferskvann, og utenfor kysten ved Flø er det kort til de viktige områdene omkring Grasøyane og Runde. Dette tyder på at Hareidlandet er svært viktig for trekkruter nord/sør langs kysten, og flere rødlista fuglearter hekker i området. På land finnes det kystlynghei av nasjonal verdi nord for Skafjellet. På øya er det et aktivt paraglidersmiljø og aktive turlag.

Aktuelle område på Hareidlandet er regulert som friluftsområde.

Bilde nr. 9: Fra Snedelida på Hareidlandet mot sør. Foto Arnt Flatmo

Hareidlandet er det daglige rekreasjonsområdet til ca. 12000 mennesker, består stort sett av myrgrunn, og har viktige naturtyper. På bakgrunn av dette mener vi at Hareidlandet er uegnet til produksjon av vindkraft med de naturinngrepa det fører med seg, og med den friluftaktiviteten som er i området i dag.

5. Gurskøya

På Gurskøya er det tidligere kommet søknader om vindkraftverk. Da Haugshornet vindkraftverk fikk avslag i 2008 sto det dette i vurderinga fra NVE:

Vurdering av landskap: NVE konstaterer at Haugshornet vindkraftverk vil bli anlagt på en fjellrygg som utgjør et sentralt punkt i landskapet på søndre Sunnmøre, og i et område som fra før har få tekniske inngrep. NVE konstaterer videre at etablering av vindkraftverket vil innebære at landskapet tilføres et teknisk, moderne, industrielt landskapselement som vil endre landskapskarakteren i området. NVE legger til grunn at vindturbinene ved Hanen/Haugshornet i vest og Røddalshorn i øst vil medføre de største visuelle virkningene. Vindturbinene med disse plasseringene vil være spesielt eksponerte i landskapet, og vil være synlige fra flere steder med bebyggelse, friluftslivsområder og fra sjøen. Når det gjelder bebygde områder vil spesielt bebyggelsen på begge sider av fjordarmen Gursken i sør og bebyggelsen i Gjerdsвика nord for vindkraftverket bli visuelt berørt.

Vurdering av friluftsliv: NVE konstaterer at fjellryggen der vindkraftverket er planlagt lokalisert er et viktig friluftsområde på Gurskøya. Området benyttes både til sommer - og vinterutfart av innbyggere i flere kommuner. Friluftslivet i planområdet og i området rundt vindkraftverket kan også berøres både som følge av støy, skyggekast og iskast.

Deler av området for Haugshornet vindkraftverk ligger utenfor NVEs eksklusjoner, og er dermed fremdeles mulig å søke konsesjon i dersom nasjonal ramme blir værende som i dag. Med den utviklinga som har vært på vindkraft er det ingenting som tilsier at en utbygging blir mer skånsom i dag, og det er heller ingenting som tilsier at området rundt Rjåhornet lenger øst på øye er mindre sårbart.

Bilde nr. 10: Holmevatnet mot vest. Foto Arnt Flatmo

I 2018 fikk Tjørnvågelva kraftverk avslag på sin søknad om utbygging. Spesielt interessant i sakspapira er NVEs vurdering av landskapet over tregrensa, og vurderinga av myrområdet der rørgata var planlagt⁸. I forhold til en vindkraftutbygging vil dette være et minimalt inngrep både hva angår landskap og forhold i myra.

Aktuelle områder på Gurskøya er regulert som friluftsområde.

Landskapet og naturen på Gurskøya har tidligere blitt vurdert som for viktig for utbygging av både vindkraft og vannkraft, og er dermed uegnet til vindkraftproduksjon også i dag med de naturinngrepa det fører med seg. Gurskøya må derfor tas ut av nasjonal ramme for vindkraft.

⁸ <http://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/200702975/2071325>

Vi syntes at vindkraftverk slik de blir bygget i dag ikke er verken etisk eller bærekraftig, men tvert imot er skadelig subsidiert og svært ødeleggende for naturen.

ÅST kan ikke anbefale at det bygges vindkraft noe sted på den måten det gjøres i dag, både med hensyn til natur og friluftsliv, og ber styrende organer og utbyggere om å se på helt andre løsninger i framtiden dersom denne energiformen skal ha sin berettigelse.